

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ҚОЛДАНБАЛЫ ПСИХОЛОГИЯ КАФЕДРАСЫ**

**«Өзгеріс психологиясы және тұлғалық даму»
ПӘНІ БОЙЫНША
ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ**

ISTRS P 5206 - «Өзгеріс психологиясы және тұлғалық даму»

**Мамандықтар:
«8D03107- Психология» мамандықтарының докторанттарына білім беру
бағдарламасы**

1 курс

Кредит саны-3

Күзгі семестр

2024-2025 оқу жылы

Оқытушы: профессор м.а. Тоқсанбаева Н.Қ.

Алматы, 2024

«Өзгеріс психологиясы және тұлғалық даму»

пәні бойынша қорытынды емтихан бағдарламасын жалпы және қолданбалы психология кафедрасының профессор м.а., психология ғылымдарының докторы Тоқсанбаева Н.Қ. дайындаған

Жалпы және қолданбалы психология кафедрасының мәжілісінде қаралып ұсынылды.

«03.09», 2024 ж., хаттама № 1

Кафедра меңгерушісі _____ А.К.Мынбаева

Факультеттің әдістемелік Кеңесінде ұсынылды.

«05.09», 2024 ж., хаттама № 1

БАҒДАРЛАМА

«Өзгеріс психологиясы және тұлғалық даму» пәні бойынша қорытынды емтихан бағдарламасы

Емтиханға шығарылатын оқу тақырыптары: Емтиханға сиплабустан берілген тақырыптар беріледі. Тақырыптың мазмұны барлық жұмыс түрлерін: дәрістер мен семинарлардың тақырыптары, сондай-ақ доктарантардың өзіндік жұмысына арналған тапсырмаларды қамтиды.

*Қорытынды емтихан жазбаша (офлайн) формасында өтеді
Оқытудың нәтижелері:*

Курсты аяқтағаннан кейін доктарантар қабілетті бола алады:

- **когнитивті** . Өзгеріс психологиясы және тұлғалық дамудың негізінде іс-әрекетте туындайтын психологиялық заңдылықтар мен феномендерді түсіну

Өзгеріс психологиясы және тұлғалық дамуды анықтай отырып, ғылыми психологиялық көзқарастар мен сондай-ақ аңыздар мен діндерде психика өзгерістерін талқылау;

Өзгеріс психологиясы және тұлғалық дамудың ерешеліктеріне диагностика жүргізу; психика жағдаяттардағы мәселелерді дағдыны дамыту;

- **функционалды:** Доктарантарға психология отандық және әлемдік психология ғылымдарының қазіргі жағдайы мен даму өзгерістерін меңгеру. Өзгеріс психологиясы және тұлғалық даму курсы бойынша әлемдік және отандық психологиядағы теориялар мен эмпирикалық зерттеулерді талдау, бағыттар және идеяларымен доктаранттарды таныстыру.

Тұлғаның өсуі психологиясы бүгінгі таңда жаңашыл теориялары пәні ретінде зерттеу

- доктаранттарда психологияның ғылыми аппаратының әдіснамалық, тарихи негіздерін талдау қабілеттілігін дамыту, арасындағы өзара байланысты көре білу;

- **жүйелік:** Доктарантардың тұлғалық өсудің әр түрлі бағыттары туралы білімдерін жүйелендіру. Тұлғаның әр түрлі тұжырымдамаларындағы теориялық әдіснамалық бағыттарының даму логикасын (қисынын) ұғу. негізін түсіну арқылы өзгелер туралы психологиялық ақпаратты біріктіру және негізделген пікірлерді тұжырымдау;

- психологиялық түсініктер мен тұжырымдамалардың даму логикасын ашу;

- ғылыми психологиялық көзқарастар мен сондай-ақ аңыздар мен діндерде психика табиғатының талқылануын қарастыру;

- доктарантарға психологияның ғылыми аппаратының әдіснамалық, тарихи негіздерін талдау қабілеттілігін дамыту.

ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУДЫ КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ РУБРИКАТОРЫ

Пән: Қазіргі психологияның тарихы, жағдайы және тенденциялары

Қорытынды бақылау формасы: жазбаша (офлайн).

Платформасы: Univer жүйесінде бағаланады

№	Балл Критерий	ДЕСКРИПТОРЛАР				
		«Өте жақсы»	«Жақсы»	«Қанағаттанарлық»	«Қанағаттанарлықсыз»	
		90-100 балл	70-89 балл	50-69 балл	25-49балл	0-24балл
1.	Курстың теориясы мен тұжырымдамасын білу және түсіну	"Өте жақсы" баға барлық үш сұрақтың толық ашылуын (алынған білім шегінде), әр тұжырым мен қорытындының егжей-тегжейлі дәлелдерін қамтитын, логикалық және дәйекті түрде құрылған, аудиториялық сабақтарда өткен тақырыптарының мысалдары мен расталған жауап үшін қойылады.	"Жақсы" баға барлық жауап толық, бірақ кейбір мәселелерді толық емес қамтиды, негізгі ережелердің қысқартылған дәлелдерін қамтитын жауап үшін қойылады, материалды ұсынудың логикасы мен дәйектілігін де қате жіберіледі. Жауапта стилистикалық қателіктер, терминдердің дұрыс қолданылмауы мүмкін.	"Қанағаттанарлық" баға билетте ұсынылған сұрақтардың толық емес жариялануын қамтитын жауап үшін қойылады, негізгі ережелерді үстіртін дәлелдейді, баяндамада композициялық диспропорцияларға, материалды ұсынудың логикасы мен дәйектілігінің бұзылуына жол береді, теориялық ережелерді аудиториялық сабақтардың әзірленген конспектілерінің мысалдарымен суреттемейді.	Қойылған сұрақтардың дұрыс жариялауы, қате дәлелдеу, дұрыс емес қорытынды жасау.	Негізгі ұғымдарды, теорияларды білмеу...; Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.

2.	<p>Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдану</p>	<p>Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа толық, дәлелді жауап, курстың практикалық мәселелерін шешу;</p>	<p>Оқу тапсырмасын ішінара орындау, курстың практикалық міндеттерін толық шешпей қойылған сұраққа толық емес, дәлелді жауап беру; курс бойынша ғылыми тіл нормаларын сауатсыз пайдалану;</p>	<p>Материал фрагменттелген, логикалық дәйектілікті бұза отырып, нақты және семантикалық дәлсіздіктерге жол беріледі, курстың теориялық білімі Үстіртін қолданылады.</p>	<p>Тапсырманы шешудің ұтымсыз әдісі немесе жеткілікті ойластырылмаған жауап жоспары; тапсырмаларды шешсе алмау, тапсырмаларды жалпы түрде орындау; нормадан асатын қателіктер мен кемшіліктерді қабылдау.</p>	<p>Тапсырмаларды шешу үшін білімді, алгоритмдерді қолдану; алмау; қорытынды және жалпылау жасай алмау. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.</p>
3.	<p>Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтиженің негіздемесі</p>	<p>Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа толық, дәлелді жауап, курстың практикалық мәселелерін шешу; Ғылыми ережелер, қолданылған</p>	<p>Тұжырымдалмағандық материалды пайдалануда 3-4 дәлсіздікке, жалпылау мен тұжырымдардағы кішігірім қателіктерге жол беріледі, бұл тапсырманың жалпы деңгейіне әсер етпейді.</p>	<p>Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз, стилистикалық және грамматикалық қателіктер, сондай-ақ практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде дәлсіздіктер болуы</p>	<p>Тапсырма өрескел қателіктер мен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, тұжырымдалмағандық материалдар мен дәлелдер нашар пайдаланылды.</p>	<p>Тапсырма орындалмады, қойылған сұрақтарға жауаптар жоқ, талдау материалдары мен құралдары</p>

		әдістеме мен технологияның дәйекті, қисынды және дұрыс негіздемесі , сауаттылық, ғылыми тілдің нормаларын сақтау, тұжырымдарға әсер етпейтін материалды ұсынуда 1-2 дәлсіздікке жол беріледі (+графикалық деректер арқылы негіздеу нәтижелерін визуализациялау).			пайдаланылмады. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.
--	--	--	--	--	---

Тақырыптар:

1. Өзгеріс психологиясы және тұлғалық даму ғылымының жалпы мәселелері мен негізгі даму кезеңдері
2. Тұлғаның өсуі және психологиядағы өзгерістер пәніне жалпы сипаттама, басқа ғылымдардың арасындағы рөлі және орны.
3. Тұлғаның өсуінің адам өміріндегі мәнін психология тұрғысынан қарау және оның бағыттары мен зерттеу әдістері мен талаптары.
4. Тұлғаның динамикалық моделі ; шегі және мүмкіндіктері.
5. Өзгеріс психологиясы және тұлғалық дамудың бихевиоризмдегі ғылыми зерттеулердің бастауы мен дамуы. Бихевиоризм. 1913 ж. Д. Уотсон Манифесті ұйымдастыру.
6. Э. Берн трансактілік анализ-индивидуалды жоба: конспектілеу және авторлық талдау жасау.
7. Д. Шульц және Сидней Эллен Шульц «Қазіргі психология тарихы» интерактивті әдістің 5 түрі; презентация, кейс-технология, мәселелік дәріс, дидактикалық ойын, баскет әдісі.
8. «Өзгеретін дүниедегі өзгеретін тұлға» Н. В. Гришинаның «Психология личности. Пребывание в изменении» кітабы бойынша мәселесін психологиялық тұрғыдан талдау.

- 9.Тұлғаның процессуальдық тәсілінің психологиялық ерекшеліктері (С.Л.Рубинштейн).
- 10.Кови Стивен Р. «Жоғары тиімді адамдардың жеті әдеті. Тұлға дамуының қуатты құралдары» практикаға тұлғаға бағытталған саласы ретінде талдау.
11. Психологиядағы өзгеріс әкелген бихевиористердің эксперименттік мәліметтері мен теориялық зерттеулер.
12. Транзитивтілік психологиясы: жаңа тренд және оның заңдылықтары.
13. Тұлғаның мәселеге пікірінің тұрақсыздығы; жұмсақ және қатты транзитивтілік(Н. В. Гришина бойынша).
- 14.Эстер Дерби «Өзгерістерді басқару психологиясы (жеті негізгі ереже)» кітабын тәжірибеде қолданудың маңыздылығын теориялық ашу.
- 15.Тұлғаның өмірлік сценаринің классикалық тәсілі; Л.С. Выготскийдің мәдени-тарихи теориясының психологиядағы қалыптасуы (*мәселеге бағытталған тұрғы*).
- 16.Тұлғаны зерттеуге жүйелік тәсілдерді жаңа түсіндіруші мүмкіндіктері және оған ішкі және сыртқы факторлардың әсері.
- 17.Александр Григорьевич Асмоловтың «Тұлға психологиясы. Адам дамуын мәдени-тарихи түсіну» еңбегін талдап, қолданбалы зерттеулер.
18. В.Е.Мейхайличенко «Тұлға психологиясы» монографиясындағы «Жоғары оқу орнындағы оқу кезеңінде студенттердің кәсіби-тұлғалық дамуы» бөлімін талдау.
- 19.Тұлғаның ересек кезеңдегі дамуының «ішкі логикасын» құрайтын механизм психологияның (Л. И. Божович) даму ерекшеліктері.
20. Психологиядағы өзгерістерге Еуропа мен АҚШ-тың психологиялық мектептерінің даму тарихының әсері (ғылыми жоба).
- 21.Әлеуметтік өзгерістер психологиясы. Құндылық тәсілі.(Журавлева Н. А. монографиясы бойынша).
- 22.С.М.Жақыповтың «Оқыту процесінің психологиялық құрылымы» атты монографиясында студенттердің танымдық іс-әрекетінің тұлға ретінде қалыптасуындағы рөлі.
- 23.Прочаска Дж.«Позитивті өзгерістер психологиясы» талдау және ғылыми-зерттеу бағдарламасын құру.
24. Қазақстан психологиясындағы тұлғаның өсуі және психологиядағы өзгерістер мәселесін теориялық және практикалық талдау.
25. Тұлғаның дамуы мен психологиялық өзгерістерін Қазақстан психолог ғалымдарының еңбегінде талдау.

Ұсынылатын әдебиеттер:

Негізгі:

1. Кулагина И.Ю., Колюцкий В.Н. Возрастная психология: Полненный жизненный цикл развития человека [Текст]. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. 2-е изд. – М.: ТЦ Сфера, 2008. – 464с. ISBN 978-5-89145-075-2
- 2..Выготский Л.С. Развитие высших психических функций. // Собр. соч. В 6-ти тт. Т.3. - М., 2013.
- 3.Психологические исследования личности: история, современное состояние, перспективы. Сер. «Труды Института психологии РАН» — М., 2016.
4. [Асмолов](#) А.Г. Психология личности. Культурно-историческое понимание развития человека. [Академия](#), Россия;-2019 г.-448 с.
5. Гришина Н.В.Психология личности.Пребывание в изменении Изд;СПбГУ- 2019 г.-576 с.
6. Вербицкий А.А. Вербицкий А.А., Бакшаева Н.А. Психология мотивации студентов: учебное пособие. - Издательство: Логос, 2020. –182 с.
- 7.Кокурина И.Г. Методы изучения мотивации личности: Опыт исследования личностно-смыслового аспекта мотивации. - М., 2019. - С. 12-75.
- 8.Маркова А.К. Психология профессионализма. -М., 1996.-308 с.

10. Деркач А.А. Акмеологические основы становления психологической и профессиональной зрелости. -М., 2018.~136с.
11. Климов Е.А. Развивающийся человек в мире профессий. -Обнинск, 2013.-56с.
12. Таубаева Ш.Т., Лактионова С.Н. Педагогическая инноватика как теория и практика нововведений в системе образования: научный фонд и перспективы развития. – Алматы: Научно-издательский центр «Гылым», 2001. - Книга 1. – С. 200.
13. Chemolli E., Gagne M. Evidence Against the Continuum Structure Underlying Motivation Measures Derived From Self-Determination Theory // Psychological Assessment. 2014. V. 7. P. 1–10.
14. Болотова В.Д. Разработка стимулирующей модели персонала предприятия // Наука и бизнес: проблемы и перспективы развития предпринимательской деятельности: сборник статей международной научно-практической конференции.– Издательство: Общество с ограниченной ответственностью «Аэтерна». Уфа, 2016. – с. 20-24.
15. С.М. Жакыпов Психологическая структура процесса обучения / С.М. Жакыпов – Алматы: Казак университеті, 2004. – 312 с
16. Бердібаева С.Қ. Тұлға психологиясы. А, Казак университеті, 2016, 203 б.
17. Дерби Э.: Психология управления изменениями: Семь главных правил; -ЭксмоРДЦ:-М.2020 г.-200стр.
18. [Кови, С. Р.](#) Семь навыков высокоэффективных людей: Мощные инструменты развития личности = The 7 Habits of Highly Effective People: Restoring the Character Ethic / Стивен Р. Кови. — М. : [Альпина Паблишер](#), 2023. — 374 с. — [ISBN 978-5-9614-1828-6](#).
19. Прохазка Дж.: Психология позитивных изменений.Изд.: [МИиФ](#)-2013г.-352 стр.
20. Журавлева Н. А Психология социальных изменений. Ценностный подход
Редактор: Сарыева Т. А.Издательство: [Институт психологии РАН](#), 2013.г.Подробнее: <https://www.labirint.ru/books/404068/>

Интернет-ресурстар:

1. <http://www.psychology.ru>
2. <http://www.flogiston.ru>
3. <http://www.colorado.edu/VCRResearch/integrity/humanresearch/CITI.htm>
4. CyberBear (<http://cyberbear.umt.edu>)
5. <http://www.umt.edu/psych/>